

Hvordan verdsette kunnskap, sikkerhet og norske interesser i Antarktis, og hvordan henger det sammen med bygg?

20.11.23, Forum for Statens
prosjektmodell, Yngvild Pernell

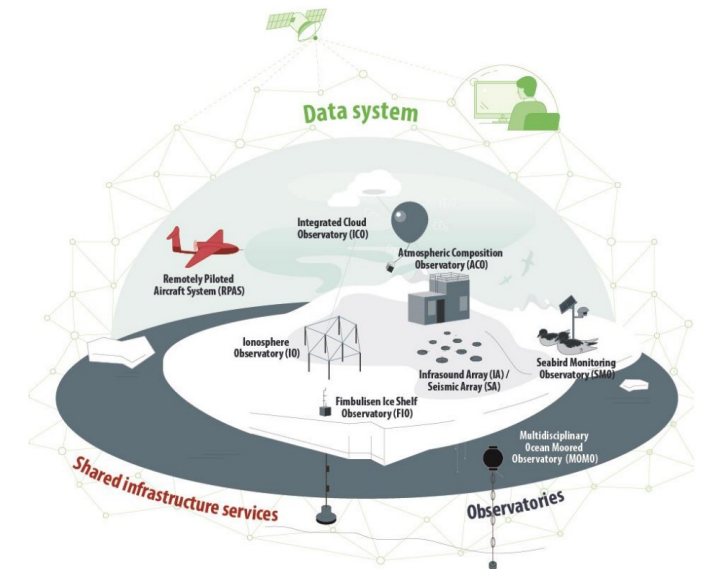
Troll forskningsstasjon i Dronning Maud Land

- Antarktisk skal være viet til fred og vitenskap (Antarktistraktaten)
- To hovedlinjer i norsk Antarktispolitikk:
 - ✓ holde ved like våre suverenitetskrav (Dronning Maud Land)
 - ✓ videreføre internasjonalt samarbeid om en fredelig utvikling av området med utgangspunkt i forskningssamarbeid
- Troll forskningsstasjon er viktig for
 - ✓ De norske kravhaverinteressene – legitimitet, kunnskap og tilsyn
 - ✓ Kunnskap om Antarktis og globale klima- og miljøproblemer
 - ✓ Tilgang til satellittdata som benyttes til samfunnskritiske og verdiskapende formål

Nærmere om kunnskapen som utledes fra Troll

- Naturvitenskapelig forskning er sentral for å løse globale utfordringer knyttet til klima- og miljø og for en bærekraftig forvaltning av naturressurser
- Forskning i Antarktis er ressurskrevende, krever tverrfaglig og internasjonalt samarbeid, samt god infrastruktur
 - ✓ Tilgang til nær-santidsdata som brukes til forskning, værmelding, miljøovervåkning, skipsovervåkning, søk og redning, navigasjon, forsvarsvirksomhet og observasjon av romvær
- Forskningen er viktig for å forstå globale fenomener, slik som
 - ✓ Klimaendringer og langtransporterte forurensninger
 - ✓ Økosystemdynamikk, atmosfæriske prosesser og havstrømmer

Oppsummering av problem- og behovsanalyse

De største problemene vi har identifisert er:

- Dårlig tilstand på bygg, energiforsyning og tekniske anlegg
- *Uten større tiltak må stasjonen stenge om rundt ti år*
- Lav kapasitet og lite areal tilrettelagt for forskning
- Lite miljøvennlig energiløsning og bygg (samme direkteutslipp per normale driftsår som alle Statsbyggs innenlands-eiendommer til sammen!)

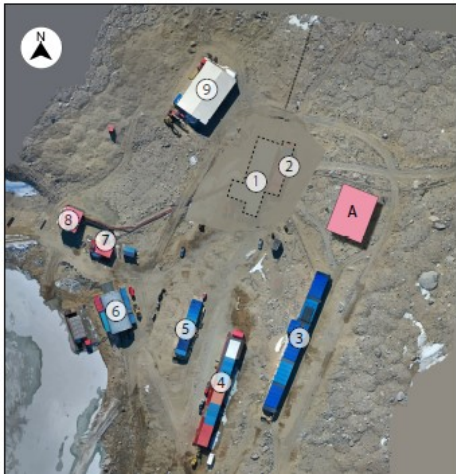
Det er behov for å

- utbedre tilstanden
- øke kapasiteten til forskning
- gjøre stasjonen mer miljøvennlig

Vi vurderte fire konsepter for oppgradering av Troll

1) Minimumskonseptet

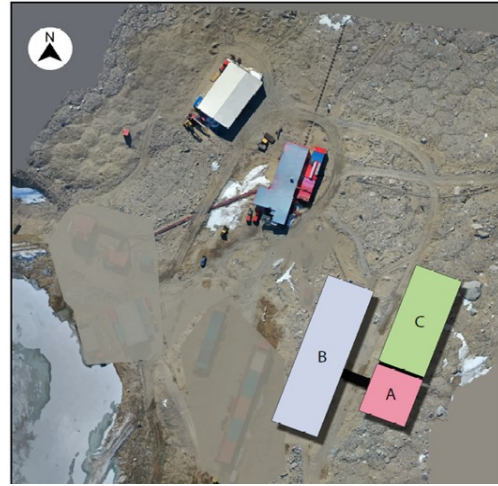
Rehab: 1 700 kvm
Nybygg: 900 kvm } 2 600

Max: 50 pers

Ingen oppjustering av forskningsareal

Investering: 870 MNOK

2) Nybygg og rehabilitering

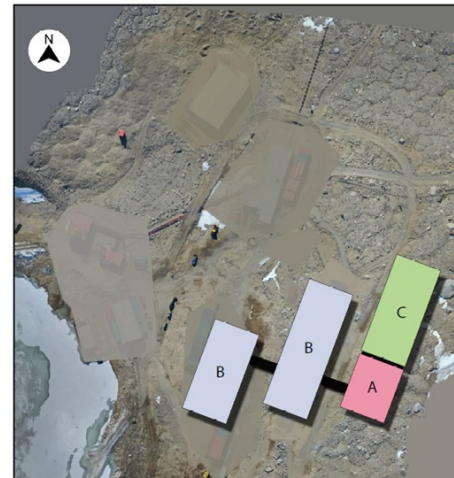
Rehab: 1 300 kvm
Nybygg: 6 900 kvm } 8 200

Max: 100 pers

Vesentlig oppjustering av forskningsareal

Investering: : 2 570 MNOK

3) Nybygg

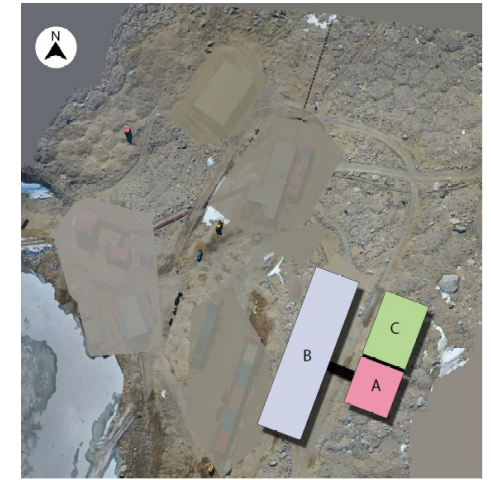
Nybygg: 8 700 kvm

Max: 100 pers

Vesentlig oppjustering av forskningsareal

Investering: 2 700 MNOK

4) Mindre nybygg

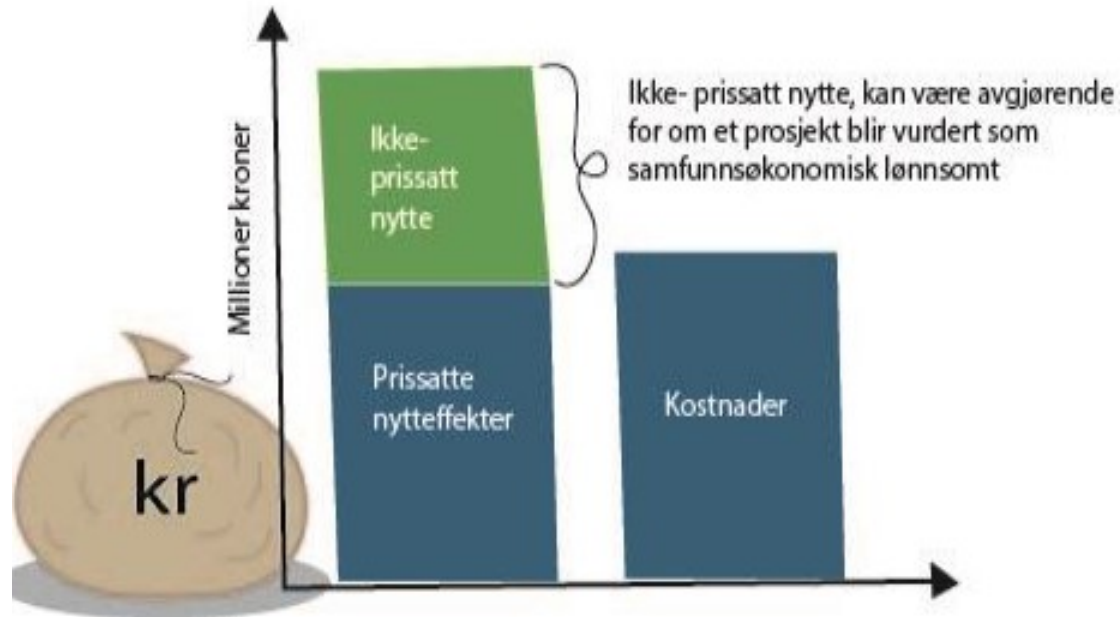
Nybygg: 6 500 kvm

Max: 65 pers

Vesentlig oppjustering av forskningsareal

Investering: 2 040 MNOK

Vurder samfunnsøkonomisk lønnsomhet

- Nyttevirkningene veies mot kostnadene for å vurdere om tiltak er samfunnsøkonomisk lønnsomme

Nytte > Kostnad = samfunnsøkonomisk lønnsomhet

- I byggeprosjekter er ofte kostnadene prissatt og nyttevirkninger ikke-prissatt
- Da kan det være vanskelig å vurdere om et tiltak er samfunnsøkonomisk lønnsomt – og å rangere konseptene

Identifiser berørte grupper – hvem får virkninger av konseptet?

Brukere

- Norsk Polarinstitut
- Kongsberg Satellite Services
- Norsk Institutt for Luftforskning
- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- NORSAR
- Meteorologisk institutt

Andre sentrale interessenter

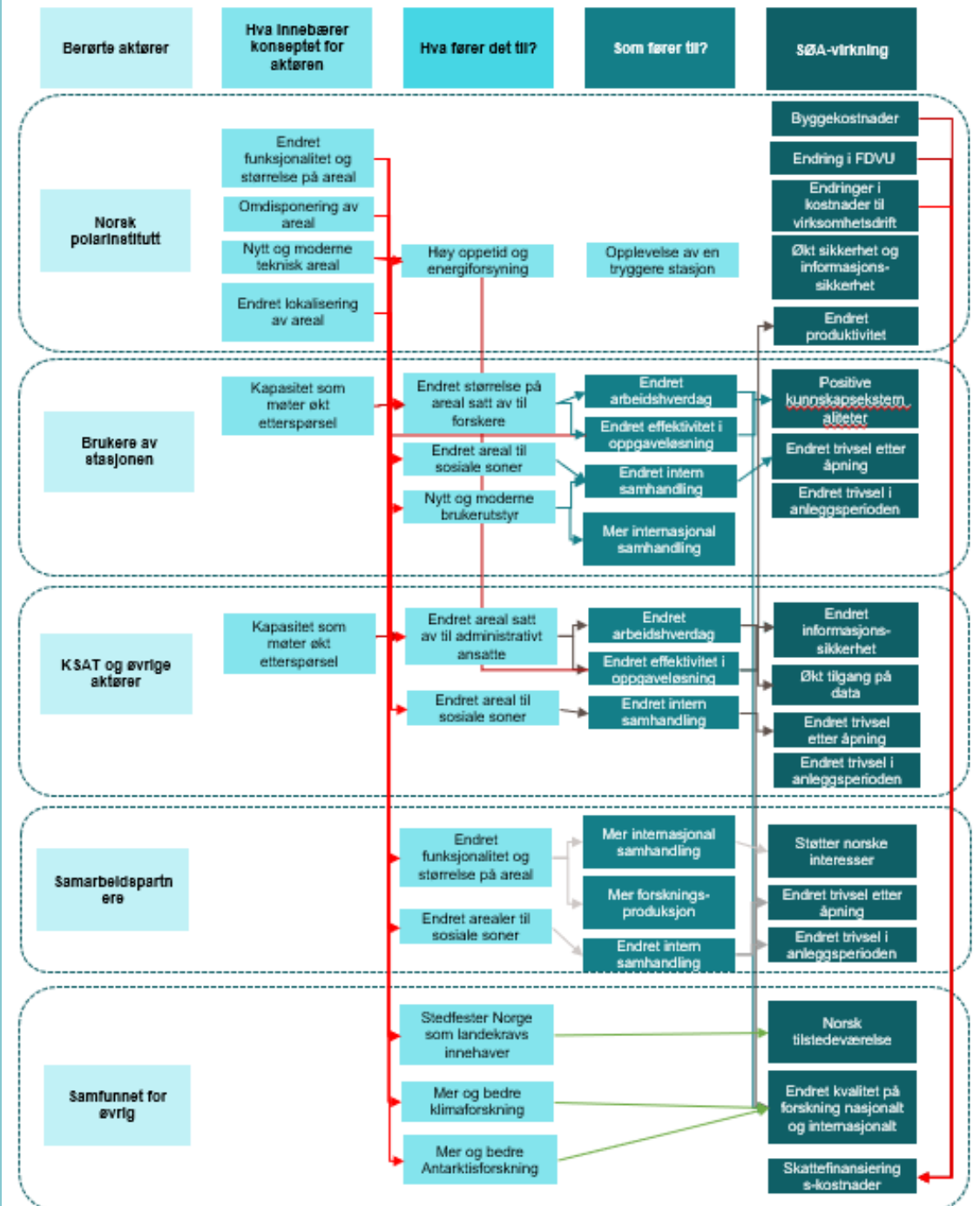
- Departementer: JD, KD, KDD, UD og NFD
- Norges Forskningsråd
- Norsk Romsenter

Samfunnet for øvrig

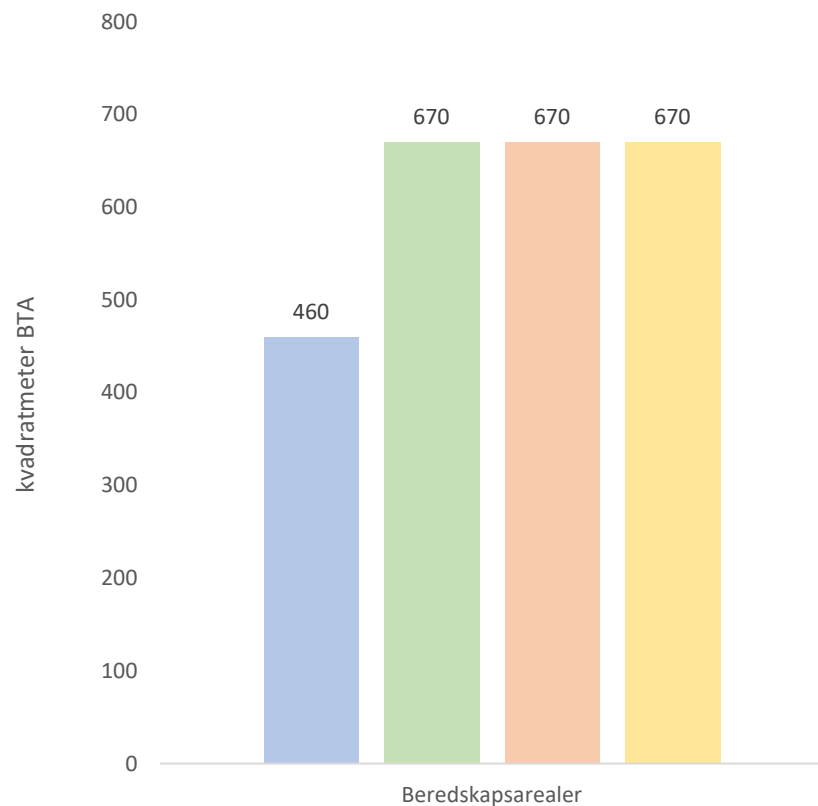
- Norske innbyggere

Hvordan driver konseptene virkninger for de berørte gruppene?

- Hva er det som utløser en endring, for hvem?
- Hva fører det til?
- Hva er den faktiske samfunnsøkonomiske virkningen?
- Sjekk: Kan det være en dobbelttelling eller en fordelingsvirkning?

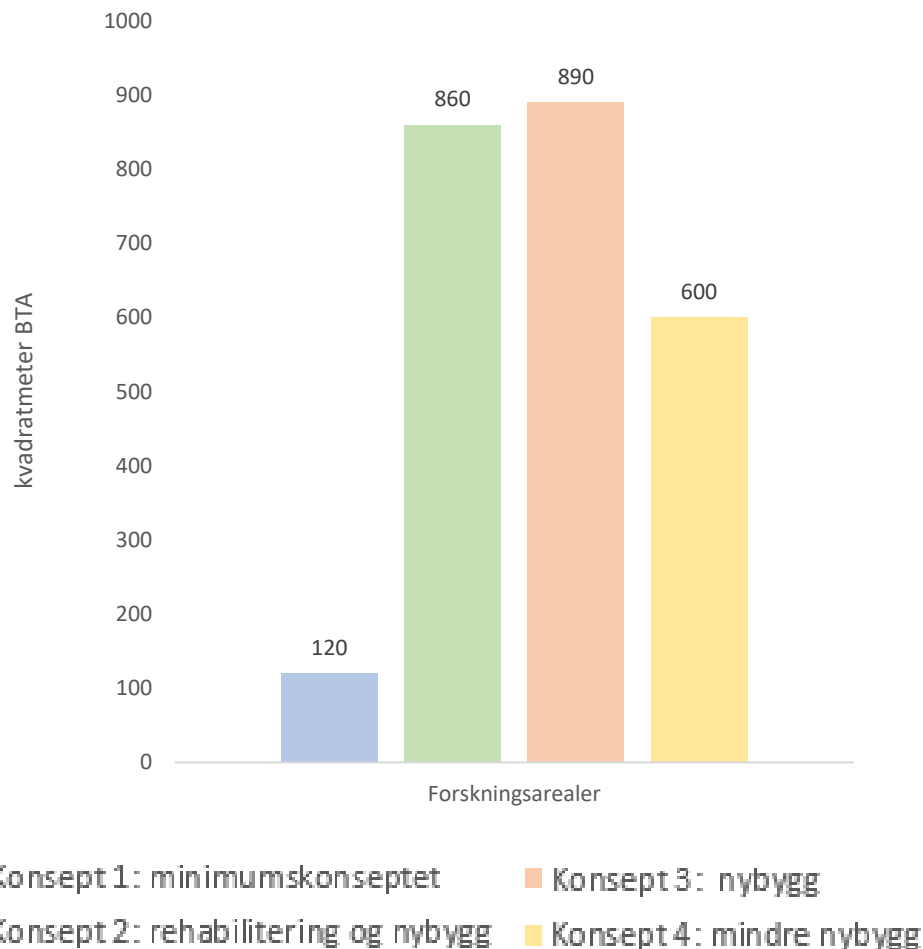

Konseptenes innvirkning på forsvarlig drift og beredskap

- **Alle konsept gir forsvarlig drift og god beredskap**
 - ✓ God tilstand på bygg og tekniske anlegg
 - ✓ Ny energiforsyning med høy driftssikkerhet
 - ✓ Ny nødstasjon
- **Sikkerheten er likevel høyere i K2, K3 og K4**
 - K1 består av ti separate bygg → risiko i dårlig vær
 - I K2, K3 og K4 er driften samlet og beredskap bedre:
 - ✓ meteorologiroom og brannvernlager
 - ✓ større sykestue og operasjonssal
 - ✓ brannbil blir lettere tilgjengelig i nytt servicebygg

Konseptenes innvirkning på Antarktiskforskning ved Troll

✗ K1: Ingen endring fra i dag – fortsatt «driftsstasjon»

- Plass til 50 personer (10 forskere), men uten arealer til forskning (feltforberedende rom, laboratorier m.m.)
- Tilrettelegger ikke for effektiv drift av TONe
- Begrenser særlig nærfelt og overvåkningsaktivitet

✓ K2, K3 og K4: Troll blir en attraktiv «forskingsstasjon»

- Gode forskningsarealer
- Konsept 2 og 3: 100 personer (35 forskere)
- Konsept 4: 65 personer (20 forskere)

→ Muliggjør mer forskning av høy kvalitet, tilrettelegger for TONe og fasiliterer internasjonalt forskningssamarbeid

Konseptenes innvirkning på informasjonssikkerhet

- Konsept 2, 3 og 4 gir forbedret sikkerhetsdesignet gjennom
 - ✓ Integreerte løsninger i nybygg
 - ✓ Eget datarom og serverrom
 - ✓ Tilstrekkelig areal for å sikre god soneinndeling
- I konsept 1 gjør plassbegrensninger det vanskelig å etablere separat serverrom og hensiktsmessig soneinndeling for avgrensning av områder med konfidensiell informasjon.

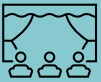
Vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet Troll

Summen av alle berørtes nytte skal være større enn samfunnets totale kostnad

Ikke-prissatt virkning

Kunnskapseksternaliteter

Ivaretagelse av norske interesser

Sikkerhet og informasjonssikkerhet

Lokalmiljø

Trivsel

Ulemper i byggeperioden

Prissatt virkning

Investering bygg og
brugerutstyr

FDVU

Klimagassutslipp

Virksomhetsdrift

Skattekostnader

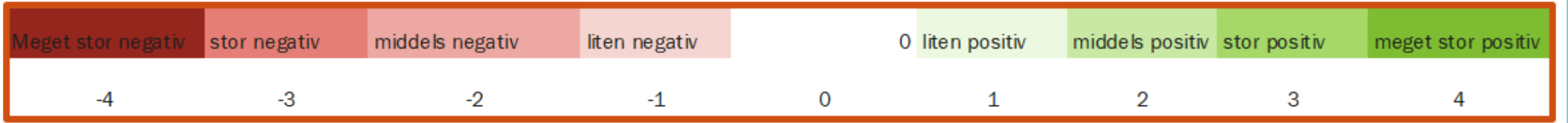

Metoden skal gjøre analysen bedre, mer transparent og etterprøvbar

1. Hvor mange personer blir berørt
2. Hvor mye hver enkelt blir berørt
3. Hvor stor enhetsnytte hver enkelt berørt vil ha
4. Hvordan virkningen utvikler seg over tid
5. Usikkerhet

Telle, dokumentere og vurdere ut fra referansebane

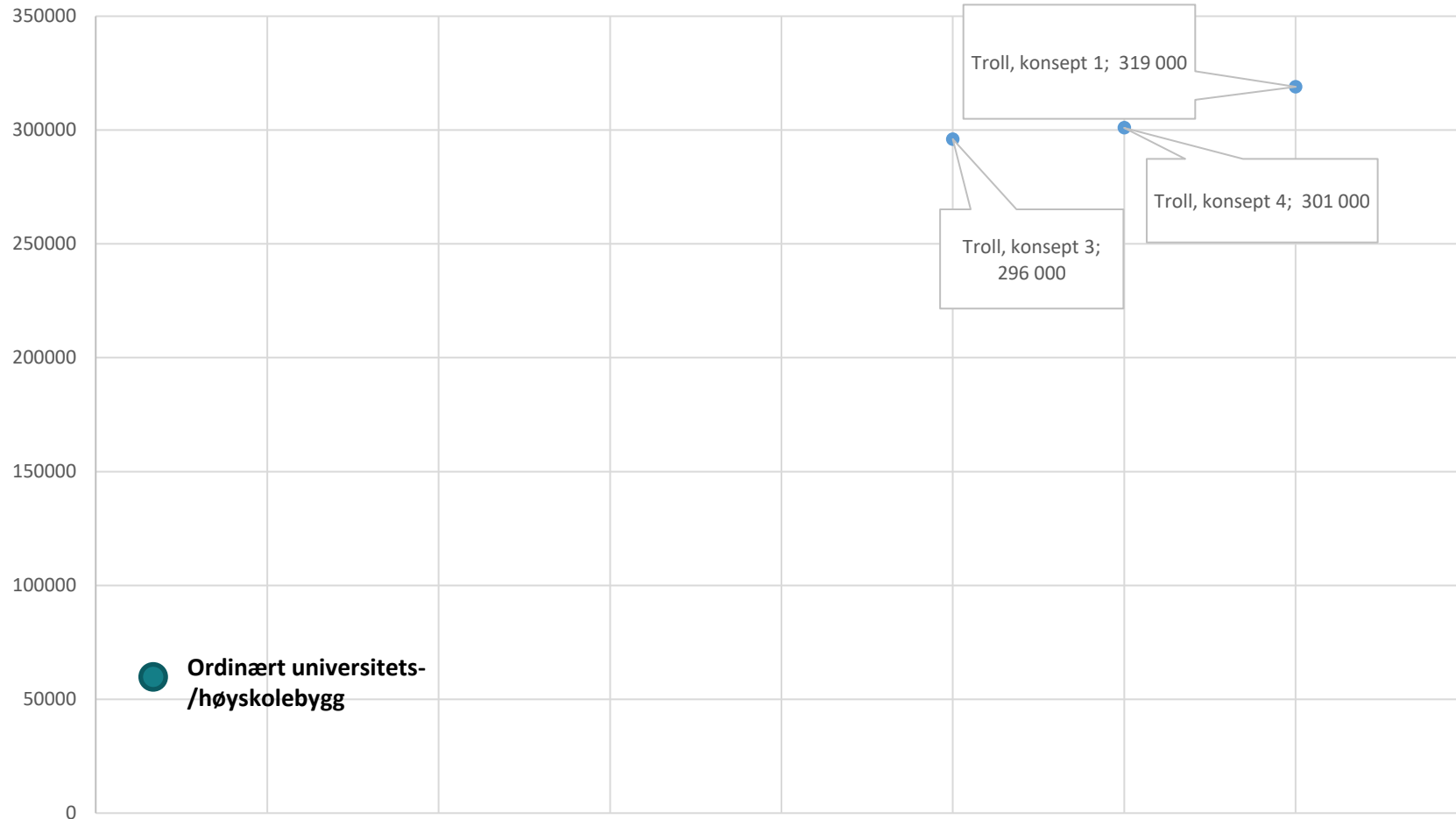
Samlet vurdering av nyttesiden i prosjektet

	Konsept 1 Minimum	Konsept 2 Rehab og nybygg	Konsept 3 Nybygg	Konsept 4 Mindre nybygg
Kunnskaps- eksternaliteter	0	Stor positiv	Stor positiv	Middels positiv
Norske interesser	0	Stor positiv	Stor positiv	Middels positiv
Sikkerhet	0	Liten positiv	Middels positiv	Middels positiv
Trivsel	0	Liten positiv	Middels positiv	Liten positiv
Informasjonssikkerhet	0	Middels positiv	Middels positiv	Middels positiv
Ulemper i byggeperioden	0	Liten negativ	Liten positiv	Liten positiv
Lokalmiljø	0	0	0	0

- **Kunnskapseksternaliteter og norske interesser er de største nyttevirkningene**
 - **Kunnskapseksternaliteter:** forskning ved Troll bidrar til økt forståelse av klima- og miljø
 - **Norske interesser:** forskning ved Troll gir Norge tyngde i Antarktistraktatsystemet m.m.
- **Konsept 3 har høyest nyttevirkinger**
 - Bedre enn K2 på sikkerhet, trivsel og ulemper i byggeperioden
 - Bedre enn K4 på kunnskap og norske interesser
- **Konsept 1 har klart lavest nytte**

Det er dyrt å bygge i Antarktis

kr/kvm

➤ Kostnader til transport og logistikk, rigg og drift utgjør ca. 50 % av byggekostnaden

Bygging i Antarktis – fra Europa til Antarktis

- Etablert praksis for bygging i Antarktis
 - Prefabrikkerte moduler prøvemonteres i Europa
 - Modulene transporteres sjøveien til Troll via Cape Town
 - Mannskapet flys direkte til stasjonen med chartrede fly

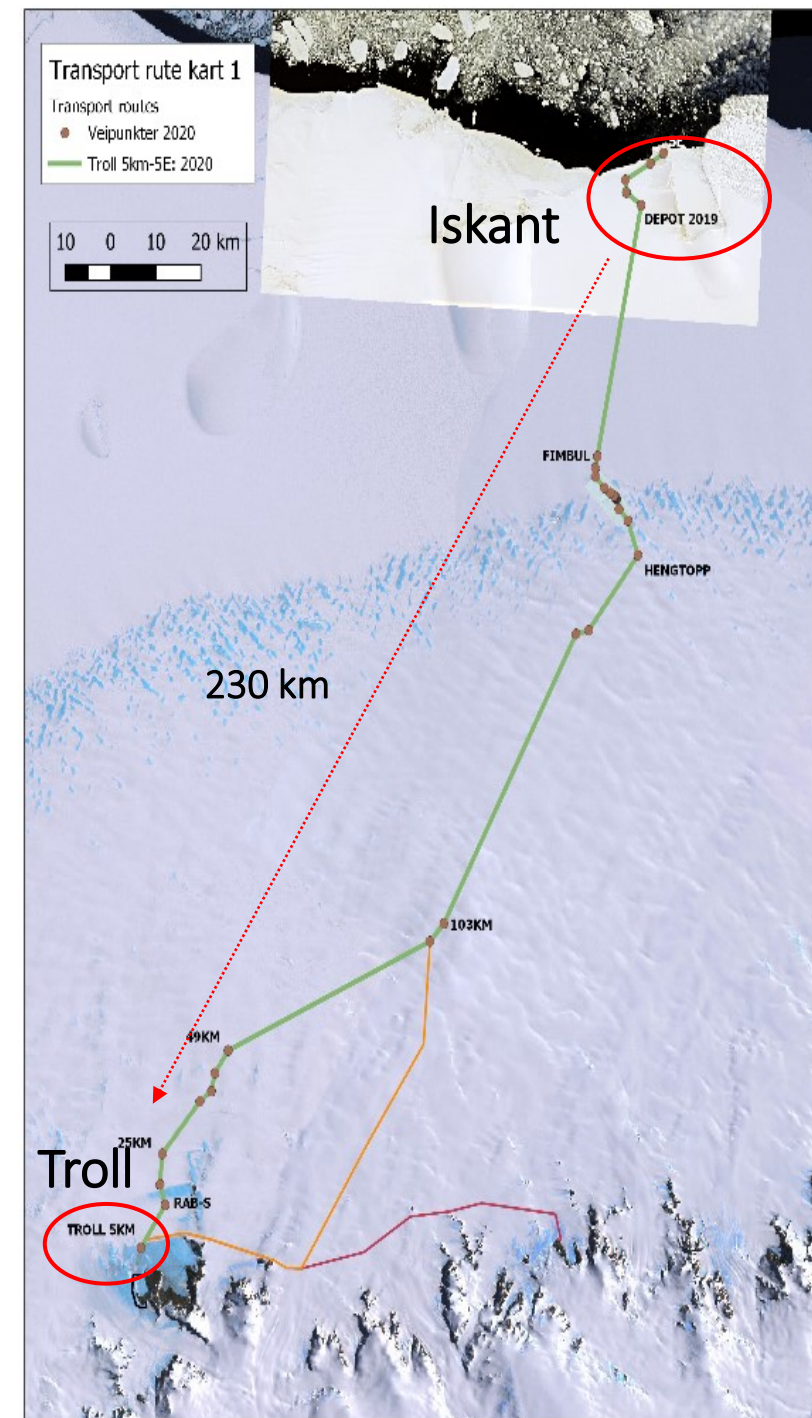

Bygging i Antarktis – fra iskanten til Troll

- Beltegående kjøretøyer frakter materiell og utstyr over isen
- Transport og bygging vil trekke over fem-seks sesonger
 - Bygge-sesongene er korte (november-mars)
 - Kun i januar/(februar) det er mulig å legge til iskanten
 - Tidsvinduet for å frakt over isen er ca. 10 uker

Kvalitetskrav driver også opp kostnadene

- Høye kvalitetskrav når man bygger for Antarktiske forhold
- Dublering av tekniske anlegg

	Konsept 1 Minimum	Konsept 2 Rehab og nybygg	Konsept 3 Nybygg	Konsept 4 Mindre nybygg
Investering – bygg og brukerutstyr	-690	-2 020	-2 120	-1 600
Reinvestering – bygg	-170	-170	0	0
FDVU	-460	-760	-770	-650
Virksomhetsdrift	-360	-630	-630	-490
Klimagassutslipp	-220	-270	-270	-230
Skattekostnader	-340	-720	-700	-550
Sum	-2 240	-4 570	-4 490	-3 520
Endring fra minimum (K1)	0	-2 330	-2 250	-1 280
Kunnskapseksternaliteter	Ingen	Stor positiv	Stor positiv	Middels positiv
Ivaretagelse av norske interesser	Ingen	Stor positiv	Stor positiv	Middels positiv
Sikkerhet	Ingen	Liten positiv	Middels positiv	Middels positiv
Trivsel	Ingen	Liten positiv	Middels positiv	Liten positiv
Informasjonssikkerhet	Ingen	Middels positiv	Middels positiv	Middels positiv
Ulemper i byggeperioden	Ingen	Liten negativ	Liten positiv	Liten positiv
Lokalmiljø	Ingen	Ingen	Ingen	Ingen
Samlet rangering	3	2	1	1

Ved å rangere konsept 1 sist, vurderer vi implisitt at verdien av de ikke prissatte virkningene overstiger en milliarder kroner i konsept 4, og to milliarder i konsept 2 og 3.

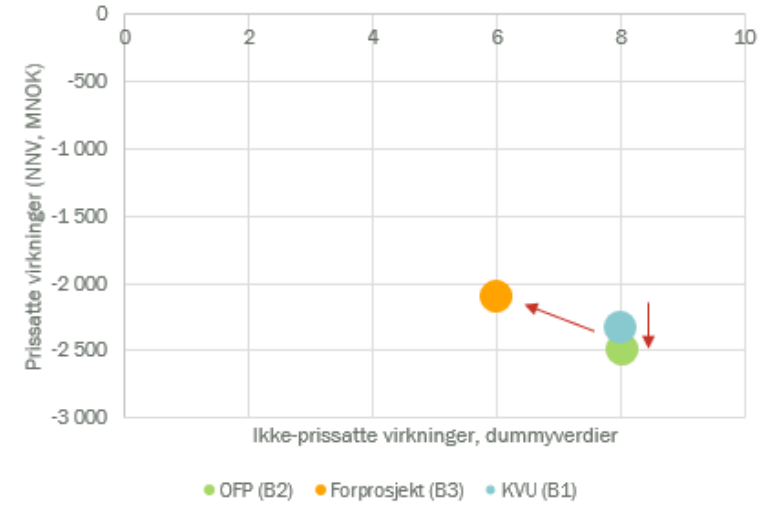
Statsbyggs samlede vurdering og anbefaling

- Vi anbefaler å erstatte dagens bygningsmasse med en ny stasjon, dvs. konsept 3 eller 4.
- Begge gir vesentlig oppgradering av forskningsfasilitetene og plass til flere brukere
- Konsept 3 har høyest nytteverdi, men koster én milliard kroner mer enn konsept 4
- Hvilke konsept som er mest lønnsomt, avhenger av politiske prioriteringer og fremtidig tilgang på midler til Antarktisforskning. Dette påvirker hvor høy forskningsaktiviteten blir.
 - I K3 er det risiko for overinvestering, hvis forskningsstasjonen ikke blir utnyttet som forventet
 - I K4 er det risiko for at Troll ikke møter hele det ønskede fremtidige nivået på Antarktisforskning
- Vi har ikke faglig grunnlag for å rangere det ene konseptet foran det andre – de rangeres likt

Verktøy for å visualisere utvikling i prosjektets lønnsomhet

Fiktivt eksempel – Troll forskningsstasjon

Samfunnsøkonomisk lønnsomhet				
Nåverdiår: 2022. Prisår: 2022	Nullalternativ	KVU (B1)	OFP (B2)	Forprosjekt (B3)
Prissatte virkninger (NNV)	0	-2 330	-2 480	-2 100
Kunnskapseksternaliteter	0	middels positiv	middels positiv	liten positiv
Norske interesser	0	stor positiv	stor positiv	middels positiv
Sikkerhet	0	liten positiv	liten positiv	liten positiv
Trivsel	0	liten positiv	liten positiv	liten positiv
Informasjonssikkerhet	0	middels positiv	middels positiv	middels positiv
Ulemper i byggeperioden	0	liten negativ	liten negativ	liten negativ
Lokalmiljø	0	0	0	0

KVU til OFP:

Økte kostnader og lik nytte = svekket lønnsomhet

OFP til forprosjekt

Reduserte kostnader og redusert nytte → må vurdere kvalitativt om lønnsomheten er svekket eller ikke.

Takk for meg!